

Speech Maxime Verhagen Dertigersgroep maandag 6 januari 2003

Zero tolerance op z'n Hollands?

Zero tolerance op z'n Hollands luidt de aardige titel die de organisatoren van deze avond aan mij hebben meegegeven. Die titel neigt een beetje naar de uitdrukking "Holland op zijn smalst". Nou laat ik dan maar op eens z'n smalst beginnen. Hondenpoep op straat, vernielde bushokjes, zwerfvuil, illegale posters en graffiti op muren. Peanuts, zullen jullie denken. Dat zijn dingen waar de politie helemaal geen tijd voor heeft. En het is inderdaad niet echt een groot probleem als je over veiligheid komt te spreken. En inderdaad er gebeuren helaas ergere dingen die om aandacht vragen. Maar kleine ergernissen zijn vaak het begin van verloedering en veiligheid in een buurt. Kleine criminaliteit moet worden aangepakt voordat deze groot groeit. Uit onderzoek blijkt dat een buurt niet direct verloedert. Dat gaat geleidelijk; maar vernielingen, vervuiling en onverschilligheid zijn de eerste symptomen van een proces dat van kwaad tot erger gaat.

Je zult dus ook op z'n smalst moeten beginnen.

Het probleem van toenemende onveiligheid is groot. 1 op de 3 de burgers geeft aan zich onveilig te voelen op straat, 1 op de 4 burgers wordt jaarlijks slachtoffer van een misdrijf, 1 op de 5 burgers wordt slachtoffer van huiselijk geweld, het oplossingspercentage van misdrijven schommelt rond 15%. Dat zijn cijfers die om een serieuze aanpak vragen: zowel van burgers als van de overheid. Burgers, bedrijven en instellingen hebben immers een eigen verantwoordelijkheid, maar maken deze niet altijd waar. De burger is ontevreden over het optreden van politie en justitie, maar kan zelf meer doen om geen slachtoffer te worden.

De overheid heeft een grote verantwoordelijkheid, maar maakt deze ook niet altijd waar. Er is een investering nodig in de hele keten van het strafrecht.

Kortom, er moet werk gemaakt worden van het veiligheidsprobleem. En het CDA staat dan ook pal voor een daadkrachtige en effectieve aanpak van dit grote maatschappelijke probleem. Dat doe je echter niet door alleen met een zogeheten zero tolerance zoals de titel suggereert. Wel handhaven in plaats van gedogen, wel lik op stuk, maar er is meer. Toch is het einde aan de gedoogcultuur en de onverschilligheid een belangrijk punt. In dat opzicht is de titel "zero tolerance op z'n Hollands" misschien niet eens zo'n slecht idee.

Het gaat echter niet alleen om repressie, maar ook om preventie en eigen verantwoordelijkheid. Het is en en

Het CDA heeft een eigen visie op het oplossen van het veiligheidsprobleem. We proberen de onveiligheid en criminaliteit vanuit verschillende kanten te bestrijden.

Ik noem kort onze uitgangspunten die als richtsnoer dienen voor het CDA-veiligheidsbeleid, waarbij ik op enkele wat dieper zal ingaan. Ook zal ik ingaan op een aantal stellingen en vragen die de organisatoren aan mij hebben gesteld toen ze me uitnodigden voor deze avond en die jullie ook in de uitnodiging zien staan.

1. Regels strikt handhaven, weg met het gedogen. De burger moet weten waar hij aan toe is.
2. Het begaan van strafbare feiten moet bestraft worden. Iedereen moet de consequenties van zijn daden dragen.
3. Burgers, bedrijven en instellingen hebben eigen maatschappelijke verantwoordelijkheid.
4. Voorkomen is beter dan genezen; een goede balans tussen preventie en repressie is noodzakelijk. Twee sporen aanpak, niet het een of het ander. Voor adequate preventie is een stok achter de deur noodzakelijk.

Allereerst wil ik wat zeggen over preventie. Volgens sommigen de zogenaamde softe aanpak van criminaliteit te zijn. Preventie is immers niet het echte boeven vangen en het opsluiten van criminelen. Toch is preventie evenals repressie hard nodig. Voor de aanpak van criminaliteit is een goede balans tussen preventie en repressie onontbeerlijk.

Anders blijft het dweilen met de kraan open. Voorkomen blijft beter dan veroordelen. Volgens het CDA kent preventie twee sporen: preventie gericht op de dader en preventie gericht op het slachtoffer.

Preventie slachtoffer

Personen die slachtoffer zijn geworden mogen niet in de kou worden gezet. Er moet gemakkelijk aangifte kunnen worden gedaan en het slachtoffer moet goed op de hoogte worden gehouden van de vervolging. Het CDA steunt de gedachte dat er één loket moet zijn waar een slachtoffer met zijn problemen terecht kan. Het gaat dan niet alleen om politie en justitie, maar ook over vragen op het gebied van zorg, bemiddeling en slachtofferhulp. De overheid moet daarnaast het slachtoffer helpen bij het verhalen van eventuele schade op de dader. Het opzetten van een slachtofferprofiel om daarmee te voorkomen dat men vaker het slachtoffer wordt, is een volgend element dat ook door het bureau slachtofferhulp wordt aanbevolen.

Burgers, bedrijven en instellingen kunnen zelf veel doen om te voorkomen dat ze slachtoffer worden van misdrijven. Velen hebben al maatregelen getroffen. De overheid moet preventieve maatregelen door burgers en bedrijven stimuleren en belemmeringen in regelgeving weg nemen. We kennen allemaal de verhalen van juweliers die geen rampalen mogen plaatsen om ramkraken te voorkomen, zodat keer op keer de pui eruit gereden wordt.

Dit kan niet meer: deze bedrijven nemen hun verantwoordelijkheid en moeten hierin gesteund worden. Regelgeving die dat verhindert moet worden aangepast. Daarnaast kan het ook gestimuleerd worden door bijvoorbeeld meer fiscale aftrekmogelijkheden te creëren om preventieve maatregelen te nemen. Zo kwam ik laatst een slijter tegen wiens ruiten al twintig keer waren ingegooid. Het aanbrenge van baksteenwerend glas was echter zo duur dat hij daardoor zijn zaak bijna moest sluiten. Met de mogelijkheid om die kostenpost als aftrekpost op te voeren, maak je het ook een voor een kleine middenstander mogelijk om dit soort preventieve maatregelen te treffen.

Preventie dader:

Om te voorkomen dat mensen in de criminaliteit terecht komen zijn er meer investeringen in jeugd-, gezinsbeleid en onderwijs nodig, zowel wat betreft geld als ander en nieuw beleid. Er zijn talrijke jongeren en gezinnen waar het wel goed mee gaat. Alleen de rotte appels komen in het nieuws.

Ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Van jongs af aan moeten kinderen en ouders ondersteund worden waar dit nodig is. Via een tijdige signalering kan snel worden ingegrepen wanneer het mis dreigt te gaan. Er is positief beleid nodig dat de groep van jongeren waar het wel goed mee gaat inspireert en stimuleert, zodat zij niet afglijden.

Je kunt verder alleen voorkomen dat mensen afglijden als er een goede gegevensuitwisseling tussen verschillende instanties mogelijk is. Bestanden met gegevens van risicogeveallen moeten aan elkaar gekoppeld worden. Het CDA vindt dat het nodig is belemmeringen hiervoor in de privacywetgeving op te heffen. Er moet een betere balans komen tussen veiligheid en vrijheid, tussen de rechten van slachtoffer en dader. Noodzakelijke maatregelen zijn de laatste jaren te lang uitgebleven door een doorgeschooten beroep op de privacy van mensen. Laat ik een voorbeeld geven Benzine stations. In toenemende mate worden pompstationhouders geconfronteerd met het fenomeen tanken, wegrijden en niet betalen.

Pomphouders mogen niets doen met kentekenregistratie door camera's, vanwege privacy wetgeving. Terwijl pomphouders hier een jaarlijkse schade van EUR10 miljoen van ondervinden. We zien niet alleen een sterke toename van het aantal doorrijders, maar ook grote frustratie bij het personeel van

tankstations. Tot 1 januari 1995 kon de tankstationondernemer tegen betaling van een klein bedrag de identiteit van de eigenaar van de auto achterhalen bij de Rijksdienst wegverkeer en dan via een deurwaarder de openstaande rekening incasseren. Door veranderde privacywetgeving is incasso via de deurwaarder op deze wijze niet meer mogelijk. Ik zou dat wel mogelijk willen maken zodat het niet loont om na het tanken weg te rijden zonder te betalen. De balans tussen privacy van het individu en de veiligheid van de samenleving is naar mijn mening uit het lood. Opsporing van strafbare feiten en verdachten worden zo nodeloos vertraagd.

Goede en intensieve begeleiding van ex-gedetineerden die terugkeren in de maatschappij blijft nog steeds noodzakelijk. Dit draagt ook bij aan het voorkomen het grote probleem van recidive bij mensen die al eens veroordeeld zijn.

Er kan snel een gezinscoach worden ingezet die als een spin in het web het gezin ondersteunt en contact heeft met andere (hulpverlenings)instanties. Als kinderen toch dreigen af te glijden, moet het mogelijk zijn de ouders te verplichten deel te nemen aan een opvoedcursus. Heropvoeden van daders werpt ook behoorlijk vruchten af, dan denk ik aan Glen Mill of den Engh waar jongere criminelen via een strak regime worden heropgevoed. Recidive bij ex-den Enghers is tientallen procenten lager dan bij andere jeugdige criminelen. Deelname aan een programma van bureau HALT moet niet langer vrijblijvend zijn. In de afgelopen week is weer eens duidelijk geworden dat dit werkt bij jongeren die zelf de schade moeten herstellen die ze tijdens de Nieuwjaarsviering met vuurwerk hebben aangericht.

Maatregelen overheid

De overheid heeft een grote verantwoordelijkheid in het bestrijden van criminaliteit. Dat betekent in eerste instantie versterking van politie en justitie. Maar voor kleine criminaliteit zijn wij ook voor een zelf betalend systeem van bestuurlijke boetes. Hiermee bedoelen wij dat gemeentes het recht krijgen boetes te geven voor kleine overtredingen. De opbrengst van de boetes mogen ze houden om toezichthouders te betalen. Dat levert ook nog eens echte banen op in plaats van Melkertbanen. Dit drie-vliegen-in-een-klap plan heeft het CDA onlangs gepresenteerd.

Langs deze en ander wegen wil het CDA meer en beter blauw op straat brengen, dus uitbreiding van het aantal agenten en effectiever werken. In totaal willen wij 6.000 extra agenten en toezichthouders tot stand brengen. Overigens willen we niet alleen meer blauw op straat, maar ook blauw méér op straat, weg van achter het bureau. Administratief werk moet niet door agenten gebeuren, maar door administratieve krachten.

Opsporing en berechting

Maatregelen voor opsporing en berechting zijn een belangrijk thema voor het CDA. Daarvoor doet het CDA veel voorstellen, zoals:

-Het instellen van een landelijke recherche, voor een aanpak van de harde criminaliteit

-Het invoeren van een algemene identificatieplicht en ook preventief fouilleren.

Het CDA wil preventief fouilleren simpeler/minder bureaucratisch maken; de burgemeester meer bevoegdheden geven. Onder druk van de PvdA is het voorstel van het CDA ingewikkelder/buocratischer geworden.

2. Preventief fouilleren verbreden: van gebiedsaanwijzing ook mogelijkheid geven voor preventief fouilleren op vervoerslijnen (trein/metro/tram) /vervoersassen (bijv. rondweg Amsterdam op wapens en drugs controleren).

-Uitbreiding van de verplichting om DNA af te staan. Waarom zou een vingerafdruk wel mogen en een DNA test niet?

-Het afschaffen verjaringstermijnen voor ernstige delicten, zoals moord.

En dit rijtje zou ik nog verder kunnen uitbreiden. Het gaat erom dat we van opsporing en berechting meer werk maken. Op een vraag die mij in dit verband vooraf is gesteld, wil ik nog wel nader ingaan. Het gaat het om de vraag: moet herhaling niet veel strenger gestraft worden dan een first-timer?

Deze vraag over de zogenaamde recidive beantwoord ik bevestigend. Het CDA vindt dat duidelijk moet zijn dat een recidivist, een draaideurcrimineel, zwaarder bestraft moet worden dan de degene die voor de eerste keer de fout in gaat. Iedere keer als iemand vaker veroordeeld wordt voor een vergelijkbaar delict, kan de straf steeds met een derde verhoogd worden als nog geen 5 jaren zijn verstreken sinds zijn vorige veroordeling.

Wij werken daarnaast aan een wetsvoorstel om bij zinloos geweld en geweld tegen politie en andere mensen in functie, zoals een arts of een medewerker van de sociale dienst de strafmaat met de helft te verhogen. Het probleem van veelplegers moet worden aangepakt, want anders blijft er een harde kern van mensen die keer op keer in dezelfde fout vervalst zonder dat we daar effectief tegen kunnen optreden. Op dit moment zorgt 5 % van de criminelen voor 46 procent van de criminaliteit.

Tot slot van mijn verhaal wil ik iets zeggen over maatregelen voor straffen. Want wanneer iemand door misdrijving -groot of klein- een straf verdient, moet die straf naar verhouding van het misdrijf zijn en mag die niet ontlopen

worden. Iedereen moet de consequenties van zijn daden dragen. Bovendien is ook voor een adequate preventie een stok achter de deur nodig. Niet voor niets is het strafrecht nog steeds gebaseerd op de preventieve werking die van het strafrecht uitgaat. Dat is dus preventie die van repressie uitgaat

In algemene zin vind ik dat straffen hoger moeten worden. We bevinden ons nu in de middenmoot van Europa. De samenleving vindt de hoogte van straffen niet rechtvaardig. Het CDA wil dit signaal afgeven aan de rechterlijke macht. Dit geldt niet alleen voor gevangenisstraffen, maar ook voor taakstraffen. Te vaak worden taakstraffen niet goed en niet op tijd ten uitvoer gelegd.

Ook worden personen meerdere malen veroordeeld tot een taakstraf. Dat wil het CDA veranderen: maximaal 1 taakstraf per persoon, daarna moet een gevangenisstraf volgen. Verder moet levenslang echt levenslang zijn. Automatische vervroegde vrijlating moet veranderd worden in een voorwaardelijke invrijheidstelling.

Ook zijn wij als CDA voorstander van 2 of meer op één cel. Dit geldt vooral voor kortgestraften, zelfmelders en bolletjesslikkers. Het gebrek aan celcapaciteit mag geen reden zijn om mensen hun straf te laten ontlopen, ook al wil het CDA die capaciteit fors uitbreiden.

Ook speelt de vraag of het tijd wordt voor minimumstraffen. Ik ben daar een voorstander van. Het CDA pleit al sinds een aantal jaren voor de opname van minimumstraffen in het wetboek van strafrecht. Hiermee wordt het voor de samenleving helder wie wat wanneer kan verwachten. Wij willen minimumstraffen voor ernstige delicten die beroering veroorzaken in de maatschappij. Dit houdt niet in dat de rechter geen maatwerk kan leveren. Binnen de bandbreedte van de minimum- en maximumstraf blijft ruimte genoeg over. Minimumstraffen zijn geen inbreuk op de onafhankelijkheid van de rechter. De rechter is gehouden de wet te volgen. Als het parlement als medewetgever minimumstraffen in het wetboek van strafrecht opneemt is de rechter gehouden deze te volgen. Nederland is in Europa een van de weinige landen die geen minimumstraffen kent.

Ik zie niet in waarom we hier uit de pas moeten lopen met de rest van Europa. Dat geldt uiteraard ook voor de strafbaarstelling als zodanig bij ernstige zaken zoals terrorisme. Dat is ook de reden waarom Camiel Eurlings voorstellen heeft gedaan om net als in ons omliggende landen als Duitsland terroristische organisaties te verbieden en het lidmaatschap van zulke organisaties strafbaar te stellen.

Ik kom tot een afronding zodat ik jullie de gelegenheid geef om onder de bezielende leiding van ons Kamerlid Sybrand van Haersma Buma de nodige vragen te stellen. Het probleem van de toenemende onveiligheid en de verdere verruwing van onze samenleving moet worden aangepakt. De burger heeft er

recht op om zich veilig op straat te voelen. Dat betekent handhaven in plaats van gedogen, kortom een betrouwbare overheid. Maar met straffen alleen kom je er niet. Voorkomen is beter dan veroordelen. Dat vraagt ook dat de burger zijn eigen verantwoordelijkheid neemt, zodat we ons allen betrokken voelen met wat om ons heen speelt en de onverschilligheid een halt wordt toegeroepen. Daarvoor staat het CDA!